

ANNO DOMINI DCXLIV

MAXIMUS

CÆSARAUGUSTANUS EPISCOPUS.

NOTITIA HISTORICA IN S. MAXIMUM.

(Nic. Antonio, Bibliotheca Hisp. vet. t. I.)

Maximum Cæsaraugustanum præulem deven-
t, cui præparamus quamdam prolixiorum
tionem, unde præcipienda sunt nobis aliqua
necessitate, ut producto in medium vero Maxi-
jiciamus cætera quæ ei superinducta sunt,
ta omnino et fabrefacta in eorum cerebro qui
it falsa sive adulatoria dicere ac scribere,
late lectorum abutentes, pariter habent.

ergo Maximus ille est quem commendavit
S. Isidorus in fine libelli sui de Scriptoribus
isticis adhuc superstitem. *Maximus (si)
ugusta.æ civitatis episcopus, multa versu pro-
omponere dicitur. Scripsit et brevi stylo histo-
le his quæ temporibus Gothorum in Hispaniis
nt, historico et composito sermone. Sed et
alia scribere dicitur quæ nondum legi.* Hæc
s. Habentur Maximi subscriptiones in conciliis
onensi anno 599, Toletano Gundemari anno
garensi 614 celebratis. Nec diu postea vixit;
annes ejus successor duodecim annis eidem
se præfuit Sisebuti ac Svinthike regum tem-
pori Sisebuti; anno 612 regnare cepit. Braulio
Joannis frater et successor anno 633 concilio
no IV interfuit episcopus.

it omne id quod versu prosaque scribere Ma-
docuit nos Isidorus, et, quod aliis desideran-
magis esset, Historia Gothorum ab eo con-
t: nisi quod fragmento Chronici, Dextro (uti
eo ageretur monuimus) in Codice Adami
tonis Estepani marchionis ascripto, integrum
la ex parte mutilum, idemque Maximo Cæsar-
ano tributum, aliud Chronicon sive continua-
oris subjicitur. Quod quidem ab anno Christi
ive æra 468 usque ad annum 606, hoc est
644, annuatim historiam omnem duorum fere
rum prosequitur. Priora autem ejus usque ad
456 ex Prospero Tironis Chronico, paucissi-
ceptis, desumpta sunt.

imen quale est, quod nos alibi, fundus utique
rea est, cui Pseudo-Dextri vulgaris Chronici
or, eodem temeritatis ac petulantiae illo in
sumpto, vulgare etiam nomine Maximi signa-
Chronicon superstruxit. Oculis subjectum opus
in fragmento nostro legitur in calce hujus
in's, et cum vulgari collatum, ipsum se cui-

A cunque prodet quamvis pertinacissime reluctanti,
embryon esse olim conceptum, quod additis seu
mutatis faciei ac totius corporis lineamentis, aborti-
vum adhuc vereque monstrosam enixa est tandem
audacissima fallendi ac de rebus etiam sacris ludendi
upiditas. Non tamen hic est locus singula quæque
mendaciorum capita coarguendi, aut quatenus alterum
alteri contrarium sive ab illo diversum sit exponendi.
Id enim majoris molis opus tempore alio indiget ad
sui absolutionem (a). Nec tamen generalia quædam
capita refutationis, quod velut specimen ejus fundus
integræ ac solidæ sit, a lectoribus desiderari hunc
in locum venientibus permittemus.

B . Tria vero in primis circa Maximum ipsum, hujus
argumenti quod Bibliotheca tractat prorsus germana,
necessario admonenda sunt, ne hic desiderentur. Pri-
mum est, Maximum Cæsaraugustanum episcopum
Benedictinum non fuisse monachum, qualis Pseudo-
Maximus Toletanus sæculo nostro apparuit. Secun-
dum, neque appellatum fuisse Marcum Maximum.
Tertium, diversum consequenter ab nostro esse
Marcum, S. Benedicti discipulum, qui carmine quod-
dam virtutes almi parentis exposuit.

In primis non fuisse monachum satis innuit S.
Isidorus de monachatu tacens, quod in cæteris quos
laudat monachis nunquam commisisse legitur, ut vi-
dere est in Martino Dumiensi, Leandro fratre,
Joanne Bielarensi, Eutropioque. Quod quidem S.
Ildephonsus exemplum secutus, idem de Donato,
Joanne Cæsaraugustano Maximi fratre ac decessore,
Helladio, Justo, duobusque Eugeniis Toletanis, Nen-
nitoque Gerundensi, episcopis, adnotare non omisit.
Præterea Joannes Trithemius, qui libris IV de Viris
illustribus ordinis S. Benedicti, eorumque secundo
de doctoribus et scriptoribus egit; et Arnoldus
Uvion qui Ligno vitæ suo eundem lapidem volvit;
et Antonius de Iepes, qui in chronico Benedictini
ordinis locupletissimo Hispana lingua scripto Bene-
dictinorum omnium virorum illustrium res gestas et
commendatione dignas diligenter collegit nullam
hujus fecere mentionem. Quamvis enim alicubi Tri-
themius fateatur, se non omnes laudasse propter
ingentem eorum multitudinem: vix tamen præter-
mittere eum potuisse dicas, quem in celeberrimo

Prædiit, ut alibi notavimus, Valentia nostræ sub titulo: *Censura de Historias fabulosas*, curante cl.
rio Mayansio Siscario, vernacule fol. 1742.

Isidoriano Scriptorum catalogo non potuit non sub A duorum eum instrumentis, aut ab eo instructus sit. oculis habere.

Ad hæc qui laudant omnes, antequam firmatum Toletanum massam totam corrumpere, episcopus dignitatem, nullus autem et monachi professionem attribuit (a). Quibus omnibus eum seipsum [Leg. omnibus ipsum] Hieronymum Romanum de la Higuera Toletanum, quem multiplicis ac multicipitis hujus fabulæ auctorem vulgaris fama fert, jure optimo præferimus. Ille enim primus inventor Chronicorum Dextri et Maximi, cum in eo se jactat et Maximi meminit, alium de monachatu silet. Exstat quippe ejus Historia adhuc inedita Toletanæ urbis et regni vernaculo sermone concepta, ac pluribus voluminibus comprehensa, de qua dum illustraremus Dextri res notitiam dedimus: unde nobis in rei testimonium verba quædam huc transferre non parvum operæ pretium duximus, quibus de concilio in Toletano agens, eos omnes qui post episcoporum ordinem ei interfuerunt, memoriæ advertit. *Interfuerunt quoque (ait) concilio rex et regina, atque ii qui subjiciuntur abbates: Entropius Servitanus ordinis, ut jam dictum fuit, Augustiniani, Exsuperius Agaliensis, Aurasius SS. Cosmæ et Damiani, sive (ut alii legunt) S. Crucis: qui duo abbates postea extiterunt præsules Toletani, MAXIMUS abbas Cæsaraugustanus sanctarum Massarum, Emila S. Eulaliæ Barcinonensis postea ejusdem urbis episcopus, Theochristus abbas S. Eulaliæ Toleti. Omnes hi abbates erant Benedictini. Artuagus cognomento Gothus, prior Cistæ Toleti, ordinis S. Augustini, qui valde opus hoc juvit suis sermonibus. Fulgentius item, et MAXIMUS is qui Chronicon scripsit, archidiaconus Cæsaraugustanus, Eugenius diaconus Ecclesiæ Toletanæ, Isidorus diaconus Ecclesiæ Hispalensis, Joannes monachus Benedictinus monasterii Agaliensis, postea abbas Biclarenensis.*

Hæc totidem Hispanis verbis (quæ vernacula e regione dedimus) Historiæ Toletanæ auctor, qui Chronicon istud primus e Germania accepit et inter nos publicavit. Quibus disertissimam fecit distinctionem inter duos Maximos, alterum Cæsaraugustæ abbatem *sanctarum Massarum ordinis Benedictini*, alterumque archidiaconum ejusdem Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, qui Chronicon scripsit. Unde autem hanc inter utrumque differentiam integramque concilii relationem auctor didicit, scire aves? Non aliunde nisi a Maximi D Chronico, quem et Joannem Biclarensem paulo post laudat his verbis: *Totum hoc debetur diligentia quæ usi sunt in scribendo Biclarensis et Maximus Cæsaraugustanus.* Quisnam autem Maximus? Non ille quidem vulgaris quem viritum terit publicus usus; sed ille quem reservavit nobis Codex Estepani marchionis, vix dixerim germanus, aut sincerus, propriave loquens verba, sed tamen is quo Higuera tunc temporis uti vero Maximo utebatur. Utriusque nos producemus hic testimonium, ut statim dignoscatur cuiusnam duorum Toletanæ Historiæ auctor notitiam Toletani concilii Patrum acceptam referat; quinamque

(a) Metamoros, Apologetico; Morales, lib. XII, c. 7; Genebrardus in Chronic. ann. 607; ant. Au-

MAXIMUS.

Ex codice Estepano

Item interfuerunt rex Reccaredus, et regina Badda, et abbates Entropius Servitanus, Exsuperantius [Exsuperius] Agaliensis, Aurantius [Aurasius] sancti Cosmæ et Damiani, qui postea fuerunt episcopi Toletani, MAXIMUS abbas Cæsaraugustanus sanctarum Massarum, Emila S. Eulaliæ Barcinonensis qui postea fuit ejusdem urbis episcopus, Elias abbas S. Leocadiæ Toleti, postea episcopus Salmanticensis, Terechristus abbas S. Eulaliæ Toleti. Omnes isti ex ordine S. Benedicti. Item Fulgentius presbyter, MAXIMUS Cæsaraugustanus archidiaconus, Eugenius diaconus Toletanus, Isidorus diaconus Hispalensis, Joannes monachus Agaliensis, B postea Biclarensis. Ex Palatinis vero Helladius, etc.

Ex vulgari editione.

Item interfuerunt eidem gloriosus Reccaredus rex, et Badda gloriosa regina, et abbates, videlicet Entropius Servitanus, Exsuperius Agaliensis, Aurasius SS. Cosmæ et Damiani, M. MAXIMUS abbas prius Benedictinus sanctarum Massarum Cæsaraugustæ, nunc archidiaconus Cæsaraugustanus, Stephanus abbas Reatensis, Emila S. Eulaliæ Barcinonensis qui fuit postea ejusdem civitatis episcopus. Omnes isti ex ordine S. Benedicti. Elias abbas S. Leocadiæ Toletana. Item Fulgentius presbyter, Eugenius diaconus Toletanus, Isidorus diaconus Hispalensis, Joannes monachus Agaliensis, abbas postea Biclarensis et episcopus.

Jam vides, lector, incorporationem duorum in unicum archidiaconum, eundemque abbatem, Maximum; prioremque, auctorem Chronici ab Higuera existimatum, repente factum Benedictinum monachum. Inde natum oportuit discrimen inter epistolam Luitprandi Estepani Codicis, fragmenti sui sive continuationis ad Maximi Chronicon præambulam, atque eam quæ edita fuit. In hac enim laudatur *Maximus monachus Benedictinus postea episcopus Cæsaraugustanus*; in illa vero antiquioris creationis *Maximus tantum episcopus Cæsaraugustanus*. Pariter ad annum 596, Estepanus Codex habet: *Simplicio Cæsaraugustano successit qui hoc Chronicon scripsit.* Quod quidem testimonium de anno consecrationis Maximi in editis deest.

Nec dicas Luitprandum hunc Ticinensem in continuatione hujusmet Maximi Chronici, quæ habetur in fragmento paulo ante dicto nostro, sive Estepano Codice, ad annum 624 hæc habere: *Maximus ex monacho Cæsaraugustanus episcopus habetur clarus*; et ad annum 624: *Maximus episcopus Cæsaraugustanus moritur*, hæc enim hujus cæterorumque fiscalneorum auctorum, quos eadem gallina eduxit, enuntiata retorquentur optimo jure nos ad redarguenda in genem is eorum vitia et convincenda mendacia; non autem eos in veritatis auctoramentum admittere sane possumus. Imo ex eodem hoc de Maximi obitu testimonio iterum apparebit prioris et ejus qui e nova futura posterius prodiit diversitas. In Codice enim seu fragmento nostro divisa est, ut vidimus, memoria vitæ seu celeberrimus ad Blancam epist., tom. III Illust.; Loaisa, nobis ad con. B rein. pag. 247.

ortisque Maximi inter duos annos. At vero in A
Luitprando semel hæc nec parum diverse
ta verba, aliud prorsus valdeque diversum opus
it. Ad annum nempe 622, *Marcus Maximus*
monachus prius Benedictinus, et post episcopus
augustanus, celebris post mortem habetur: ille
mastrum, qui alterius Luitprandi fide post bien-
nec antea, obiit.

is falsum est appellatum fuisse *Marcum*. Quod
argumentis persuademus iis qui præjudi-
cicati ad partes non abierint. *Maximus* in
, nec aliter audit in conciliis subscriptus lau-
datus ab Isidoro, Ildephonso, et Honorio cæterisque
adductis incorruptæ adhuc historiæ, etiam Bene-
dictæ, scriptoribus, atque aliis innumeris. Hic
item Iliguera in Toletana Historia non alio B
quam hæc unico *Maximi* appellat nomine, ut
et ejus antea relatis, consultoque opere ipso,
cujus copia ejus ab exemplorum possessoribus
est, omnibus fere paginis constare poterit. Con-
Estepanus Codex in Chronici nempe ipsa
ratione, quæ ita habet: *Epistola Maximi*
augustani episcopi ad Argebatum episcopum Por-
tensem pro suo Chronico. Sancto et venerabili
episcopo Argebato Maximus. Chronicon Maximi
in Caesar-Augustani ab anno 630. Nec aliter ipse
strumque Maximum in mentione eorum qui
de Patribus adfuerunt, sicuti nec Luitprandus
lamentis seu continuationis paulo ante laudatis
notis. Tandem nusquam dictum audivimus fuit
hoc nomen, seu prænomen potius, usque
betan. Fuldenis nomenclator auribus id re-
m insufflavit.

im autem, dices, antiquitatis monumento in-
varcam sic repente apparere fecit eum qui
antam *Maximi* nomine, ex quo floruit ævo ad
ue signatus venit? Incredibili equidem atque
temeritate imposuit emissariis suis, ut Marcum
m S. Benedicti discipulum, qui brevi poematio
rentis laudes paulo post ejus obitum compre-
Maximumque Caesar-Augustanum episcopum,
de quo loquimur auctorem in unum eum-
hominem a se coagmentatum bonis ac doli
arvi sui mortalibus ostentarent, a quibus ad
resteros infelix eadem securitas propagaretur.
rdum fuit nostræ oppositionis caput. Interro-
r hic sigillatim testes ab impostore subornati
hæc historiæ albo ascribenda. Pseudo-
s ipse in epistola nuncupatoria ad Argeba-
tam S. Patris nostri Benedicti versibus heroicis
m primo quoque ad beatitudinem tuam (ait)
tam. Et ad annum 612, num. 15; *Euphemium*
ve monachus Benedictinus, et in mea pueritia
enedito charus, archiepiscopum Toletanum de
vi. Nihil horum in fragmento nostro.
ioni etiam, qui et ipse fuit Caesar-Augustanus
tributum carmen de eodem Maximo. (a).

edit. Opp. Maximi Bivariana, in additio-
ag. 8.

Maximus hic situs est, dictus cognomine Marcus,
Nobilis historicus, prætor, poeta, vigil.
Qui Benedictinæ soboles clarissima gentis,
Cæsaris hic fulgens præsul in urbe fuit.
Ambitione procul, meritis et grandibus auctus,
Suscipit invitus pontificale decus.
Vita gravis, mores nivei, præstantia vultus
Dignum fecerunt præsulis officio.
Larga manus, doctrina decens, et lingua disertâ
Ingenium præstans, eloquiumque grave.
Confectus senio superas revocatur ad arces,
Cujus membra tenet dicta Columna domus.
In qua pontificis præclari munere functus,
Judicii extrema luce resurget ovans

HIC REQUIESCIT

IN PACÆ FAMULUS DEI

M. MAXIMVS

CAESARAUG. EPISCOPIVS,

OBIIIT XIV KAL. OCTOB.

ÆRA DCLIV, ANNO V

GLORIOSIS. SISEBUTI REGIS.

VIXIT ANNIS CIRCA LXXII.

Alterum quoque, Helece ejusdem sedis episcopi
ascriptum, pro sepulcro ejusdem Maximi, quæ ex
Joannis Tamaii Hispani martyrologi (b) similitum fre-
quenti mercatu fallax et adulterina merx est prodens
ipsa sui auctoris strabiliginem.

In tumulo jaces hoc, Marco, sed Maxime vatam
Hesperia nostræ nomine et epitheto.
Cæsaris Augustæ qui natus, lumen eremi
Occidui quaeris, munia sancta capis.
Tu Benedicti patria.... charus, ejus ab ore
Suxisti regulam quam das et ipse tuis.
Tu monachus, diacon, abbas, et præsul, ubique
Carmine prosaque notus, in astra cluis.
Helece te rogat autistes successor ut urbem
Nostram protegere, nec sine illic sinas.

Auxiliares huic tuendo mendacio subrogavere co-
pias Luitprandus et Julianus ejusdem farinae historici.
Prior in epistola ad Tractamentum Pseudo-Chronici
sui nuncupatoria (non tamen Codicis Estepani) qui
ait: *Ut quaeram tibi Chronicon Dextri, quod M. Maxi-*
mus monachus Benedictinus postea episcopus Caesa-
raugustanus, persecutus est. Idemque ad annum 616 in
Chronico ipso: *M. Maximus Caesar-Augustanus episcopus*
ex monacho S. Benedicti, scriptor Chroniconum, ex-
imius concionator, vir pius et doctus, qui vitam S. Be-
nediti scripsit carmine, et multa prosa et versu, sancte
moritur. Idem Advers. 33, allas 32, *Marcum Maximum*
vocat *Benedictum monachum, sapientissimum poetam,*
et episcopum Caesar-Augustanum. Posterior Julianus, in
Chronico, num. 504 et 506, quibus locis Marci nomen
bis tribuit *Maximo*, gemelli omnes in id intenti ut
semel sibi ipsis dictam a parente eorum communi fal-
lendi legem observarent, Maximumque transformandi
propositum enixe prosequerentur. Sed, bone Deus,
quod simul umbræ unico veritatis lumine ictæ cadent
et in tenebras suas propellentur!

Marci monachi Casinensis S. Benedicti discipuli
omnes fere qui de sancti Patris rebns gestis olim in
litteras aliquid retulere, mentionem faciunt, carmen
ab eo conscriptum laudantes, quo Gregorianæ ejus-
dem sancti Patriarchæ historiæ quædam adjunxit.
Idque carmen jam sæpius typis vulgatum fuit (c).

(b) Tom. V, die 18 Septembris.

(c) In Biblioth. Floriac. Joan. a Bosco, pag. 281; in

Nullus tamen eorum agnomen *Maximi*, aut *Cæsaraugustana* abbatis, archidiaconi episcopive munera, usquam unquam ei ascripsit. Consultantur Paulus diaconus, lib. 1, De gestis Longobardorum, cap. 26, cujus verbis Adrevaldus utitur lib. 1 De miraculis S. Benedicti, cap. 4; (a) Petrus diaconus libello De viris illust. Casinensibus, cap. 3; (b) Leo Marsicanus sive Ostiensis, lib. in Hist. Casinensis, cap. 21 (c). Qui quidem utpote ejusdem monasterii alumni, multoque magis hic postremus Ostiensis, viris ejus illustribus laudandis addictus, ignorare haud potuere, nec dissimulare debuere, hunc tam charum parenti discipulum atque ejus encomiasten celeberrimum, in Hispaniam se contulisse ibique tam præclaris fuisse honoribus parum existimatum: cum vere, si ita res contigisset, primus agnoscendus esset e Benedictina familia desumptus episcopus, quod in laudem hominis et ordinis oppido illustrem cederet.

Adjunge similiter, de Marco Casinensi tantum monacho loquentes Aimoinum Floriacensem in sermone quodam de S. Benedicto (d) cui carmen ejus intexuit, et in proœmio lib. II de Miraculis ejusdem sancti Patris Benedicti (e); S. Petrum Damianum, serm. 8, de S. Benedicto; Sigebertum Gemblacensem de Script. Eccles., cap. 33; recentiorumque sæculorum Joannem Trithemium, qui quidem in opere de Scriptoribus Ecclesiasticis, Marci monachi et Maximi Cæsaraugustani episcopi seorsum meminit, in altero autem opere de Viris illustribus ordinis sancti Benedicti, nec Marci, nec Maximi: prioris quidem forsitan quod paucorum versuum poeta vix annumerari dignus ei visus inter scriptores fuerit quos in librum secundum conjecit; nec inter episcopos, quorum catalogum quartus continet, potuit eum laudare, cujus episcopatum Cæsaraugustanum cum omnibus aliis familiæ suæ ac superiorum temporum scriptoribus ignorabat; posterioris vero Maximi, quia nondum ex siculnea lege dictum fuerat, ut qui nusquam talis auditus fuisset, Maximus Cæsaraugustanus episcopus, monachus esset. Arnoldus item Uvion (f) Benedictinos monachos, Lilius Gyraldus poetas laudans, Baronius cardinalis (g), Joannes Gerardus Vossius (h), Antonius Possevinus (i) (et quis non?) aut de uno Marco, aut de utroque distincte loquantur.

Anne ergo tot sæculorum, non silentio solum sed et clarissimæ significationi denegabimus fidem, ut paucis heri et nudius tertius Toleti natis pseudonymis scriptoribus, qui omnes eadem arant vitula et ex uno disci omnes possunt viliter mancipemus? Tacent veteres, ais, non negant. Imo negant dum tacent. Ea enim vis est silentii cum debuit res non sileri, ut in-

edit. Carm. Prosperi Martinengi, tom. III, Romæ 1590, in Comment. franc. Bivarri ad Maximum, pag. 89; in Comment. ad Leonis Ostiensis Casin. Chron. Angeli a Nuce, append. pag. 3.

(a) In Biblioth. Floriac., pag. 18.

(b) Editus Romæ cum notis Joan. Bapt. Mari, 1655.

(c) Parisiis tandem editus cum notis Angeli a Nuce 1668.

(d) In ejusdem Biblioth. Floriac. pag. 281 et 285.

(e) Ibid., pag. 80.

sectam jure dicamus. Quid enim si scriptor Vitæ aut encomiastes SS. Gregorii Magni, Athanasii, Basilii, Leandri, aliorum, laudatis eorum tirociniis contentus, gesta ab iis prætermisisset munera Ecclesiæ maxima? Quid si sodalis sodalem ejusdem fere temporis ob paucorum versuum confectionem posteris commendaret, de aliis autem taceret virtutibus quarum is merito nixus ad illustre quoddam dignitatis fastigium ascendisset? Siccine hominis, cujus carmen aureis litteris in vestibulo Casinensis maximæ domus attestante Leone Ostiensi fuit inscriptum, decoxit statim apud Casinenses ipsos memoria, ut non de eo aliter quam de uno ex monachis eo loco demortuis sint locuti? quem ita conspicuum, ita celebrem longissimæ ætatis beneficio, gestis honoribus, præsentia in conciliis, lucubrationibus historicis, magnisque virtutibus, historiæ nostræ lucumones depinxere? Insanissimus si ita nos ludificari ac duci tanquam bubalos, fune naso inserta, permittimus.

Omnino et argumentis uti affirmantibus possumus. Marcus post S. Gregorium de S. Benedicti rebus scripsit. Ita nos censere debemus, si antiquioribus credimus. Sigebertus ait (j) Vitam a Gregorio descriptam eum deflorasse heroico breviliquio, et pauca superaddidisse. Aimoinus itidem aperte docet principem hujus argumenti Gregorium fuisse, et post eum aliqua exarasse versibus Marcum et Paulum Casinenses. Sanctus autem Gregorius Vitam S. Benedicti, hoc est secundum Dialogorum librum qui eam continet, jam pontifex scribebat, circa annum sti muneris quartum, Christi 593, quod ex libri 4 cap. 36, 47 et 55 liquidum est. Scripsit ergo et Marcus, si Maximus fuit, de Benedicto carmen non adhuc Casini, sed cum ex monacho et abbate archidiaconus Cæsaraugustanæ Ecclesiæ, forsitanque jam episcopus, in conspectu esset universæ Hispaniæ. Namque anno 599, hoc est sex annis post scriptam a S. Gregorio papa S. Benedicti Vitam, erat jam presul Cæsaraugustanæ Maximus: quod ex concilii Barcinonensis prius laudata subscriptione constat. Quod quam male convenit cum celebrato a Casinensibus tam sic et juneque Marco monacho auctore carminis, omnes vident.

Præterea Marcus levita S. Benedicti audit ab eodem Aimoino, diaconus scilicet: qualem eundem fuisse Benedictum parentem clarissimis documentis demonstravit ostendit vir in paucis doctus ac prudens, mihi quæ semper colendus, dominus Angelus de Nuce, ex Casinensi abbate Rosanensis hodie archiepiscopus, in eruditissimis suis ad historiam Leonis Ostiensis Casinensem notis (k). Verba Aimoini (l): *Dehinc Marcus*

(f) In Ligno vitæ, lib. II, cap. 72.

(g) Notis ad Martyrolog., 21 Martii.

(h) De Hist. Lat., lib. II, cap. 24.

(i) In Apparatu.

(j) Cap. 33.

(k) Ad Vitam S. Bened. a Gregorio Magno scriptam

24, p. 45.

(l) Ubi supra, scil. serm. de S. Bened., in Biblioth. Floriac.

quidam poeta ad eundem venerabilem Benedictum veniens, ejusque magisterio se committens, aliqua in ejus laude, levitate ipsius, versibus exaravit. Levitate autem munus maximo distat ab episcopali dignitate Maximi. Tandem id faciunt Hispanarum rerum hi buccinatores, Marcum confundentes cum Maximo, ut de natalibus hujus Hispanis dubitari possit. Qui enim disciplinae se dedit almi parentis Casinum habitantis et in ea domo mansit, Italus credendus est potiori jure quam nostras. Benedictinis scilicet monachis talium cupidis (viros semper excipio hujus familiae, quos continuo creat, subacto atque purgato judicio utentes) objecit qualem mendacissimae historiae architectus hanc, ut cum Virgilio parum loquar mutato,

Melle soporatum et medicatis fraudibus ossam

Cesaraugustani praesulis Maximi, tum Marci, tum monachi hujusce ordinis; ne virorum intra claustra ejus degentium passim doctissimorum ea, quae obtundendo aliorum palpo simul dicta sunt, palato non asperent.

Qui autem de re plura, commentarum adire duplex ac forsitan triplex poterit amici olim dum ante paucos annos viveret nostri D. Josephi Pelizerli Jacobaei equitis, regii chronographi, *De duobus inter se diversis Marco et Maximo* (a): ex quo pauca haec decerpisse fas et aequum fuit, ex vernaculis nempe Latina ut vulgaria magis flierent, satisque nos proposito faceremus nostro. Adversus quem nescio quis larvatus olim insurrexit (b), eorum seculis morem, qui, ut Seneca eleganter ait, *personam quam faciem* C

(a) Libri Hispanae linguae vernaculi haec est inscriptio: *Maximo obispo de Zaragoza distinguido de Marco levita y monge del Casino*. Matriti 1671, 4. Eandem diversitatem comprobat in praefat. ad lib. 1 de *Las Antiquedades de España* D. Laurentii de Padilla.

(b) Didacus hic fuit Antnius de Barrientos Augustiniensis assumpto nomine Ludovici Josephi Aquitar de Losala. Vernaculum autem nomen traxit Diego Antonio de Barrientos, tegitur Latino anagrammate:

tionum pleno, arguti atque dicacis potius quam docti hominis laudem aliquam reportavit. Eruliti enim opusculi ante alia propositum naso suspendens, quasi huic tantum distinctioni Marci atque Maximi stabilienda accinctus araverit *littus arcuarum cultor*, ut ait Ausonius (c), hoc est rem inutilem vanamque sit sectatus, risui se tantum derisuique omnium dedit. Hae nempe latenti, seque prodere erubescenti Aristarcho res inutilis et vana est occursu primo conficere monstrum falsitatis; et ementiti quod praefert nominis redargutione, dicta ejus omnia et fidem evertere, qui pro vero Maximo sese vendicans novam quasi, non solum profanarum, sed et sacrarum quoque Hispaniae totius rerum historiam, ipsamque mendacis scaturientem, nobis nuper ingessit. Operam et oleam Pellizeius ludit, gigantem hunc uno et altero ictu lapidis prosternens; magnum autem operae pretium facit is, qui fabulosarum quaedam originum detectarum invilia ferox, lapidem quo ictus fuit veluti canis mordet.

Hic deinde suo Maximo attribuit Pseudo-Juliano ore ficulneus transformator, quod auctor fuerit *Officii S. Jacobi Apostoli*. In Collectione scilicet variorum carminum ita habet (d): *Officium S. Jacobi apostoli est compositum a Maximo Cesaraugustano episcopo. Praefatio est S. Isidori et hymnus*. Quam hic inculcari dignum est mendacem memorem esse oportere! Idem enim ipse auctor in Chronico, num. 17, missam S. Jacobi a B. Isidoro ait expurgatam, a Melantio editam, et a Serrano Asturico episcopis Toletanis auctam fuisse. Sed jam nos ad alia. Hic aliis capitibus examinandus est Maximus.

Da tibi fontes ire: onera grana odi. Opusculum inscribitur: *Censura á las distinciones entre Marco y Maximo, el Barro de Caldea y Viterbo; y á la poblacion y lengua primitiva de España publicada por Don Joseph Pellicer de Tovar y Ossau, Toledo, año de 1674, in-fol.*

(c) Ad Theonem.

(d) Pag. 155.

MAXIMI CAESARAUGUSTANI

EPISCOPI

SCRIPTA QUAE EXSTANT OMNIA.

(In Nicolai Antonii Bibliotheca Hispana veteri, unde sumptimus Maximi scripta, epistola sequens praemissa habent hanc notam: *Haec duae sequentes epistolae erant post Chronicon in membranis pervevissa lateris Gothulicis scriptae. Edmo vero animadvertit in margine: Excidit harum altera, Argebatj forsam ad Maximum.*)

EPISTOLA

MAXIMI CAESARAUGUSTANI EPISCOPI AD ARGEBATUM EPISCOPUM PORTUGALENSEM.

PRO SUO CHRONICO.

Sancto et venerabili fratri episcopo Argebato Maximo. D inter nos convenimus, cum et sermo multus esset de historiis regum Gothorum, quas non multo ante in lucem edideram, efflagitasti a me satis verecunde ut tibi continuarem Chronicon illud quod nomine

Cum essemus in urbe regia ad concilium vocati a domino nostro gloriosissimo rege Gundemaro saepe

PATROL. LXXX.

20